

**R. P. Martini De Esparza Artieda, Navarri, Theologi Societ.
lesv, Cvrsvs Theologicvs**

In decem Libros, & duos Tomos distributus, Ivxta Methodvm, Qva In
Scholis Societatis Iesv communiter traditur annis quaternis

Continens Primam Partem, & Primam Secundæ D. Thomæ. Ad Alexand.
VII. Pont. Max.

Esparza Arteida, Martin de
Lugduni, 1666

XXX. Vtrum detur aliquis ordo inter Dæmones.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94815](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94815)

mirum deest ea coniunctio ignis cū verbis, simulque adfunt alia, quæ sensum proprium specialiter exigunt, vt ostensum est supra. Demum comparatio illa inter regnum beatorum, & ignem reproborum nihil continet. Quia frequenter significatur sine metaphora totum per partem, & substantialia per accidentalialia illis inseparabiliter adiuncta. Conceditur itaque, nomine ignis, in quem coniiciuntur maledicti, comprehendi totam eorum pœnam. Sed negatur propterea, non significari verum ignem, verumque cruciatum per ipsum; cū hæc veritas, ac proprietas sit magis idonea ad consignificandam reliquam etiam pœnam, eamque præcipuam priuationis visionis Dei, cui priuationi adiacet per se hæc alia pœna secundaria ignis.

Ad 2. Virum nobilem sedere ligatum in transtris remigum damnatorum ad id ministerium propter infamia delicta, grauissima proculdubio pœna est, & quæ angere, & contristare plus etiam possit clarissimum natalibus hominem, tametsi corporaliter non laboret, quam angat, & contristet vilissimum hominem eadem sessio, & alligatio coniuncta cum labore remigandi, aliique eius ministerij ærumnis. Nec ea pœna est phantastica, soliusque apprehensionis intentionalis, quales sunt angustia, & afflictiones somniantium horride, sed vera, & realis. Quidni idem proportionaliter dicatur de natura Angelica vsque adeo sublimi, ac nobili ex se, quatenus alligata igni tortori corporum scelestorum? De reliquo verum est, quod contendit, & efficaciter comprobatur obiectio, torturam dæmonum per apprehensionem intellectualem ignis subsistere nequaquam posse absque nocumento reali inducto à Deo in dæmones per alligationem ad ignem modo superius explicato. Nec valet in contrarium paritas somniantium, nisi aliquantulum modificetur. Vti modificanda proculdubio est apud Augustinum, qui ea vitur lib. 2. 1. de ciuit. cap. 10. Quia vltra rationem ponderatam superius art. 4. simul cum verbis eiusdem Augustini somniantes horribilia, non possent propterea angere, & affligi, nisi obiecta imaginationis essent verè, & realiter nociua respectu ipsius somniantis. Ergo nec dæmones angere, ac affligi vltra rationem per vllam apprehensionem intellectualem ignis, nisi hic esset aliquo modo verè, ac solide nociuus respectu ipsorum antecedenter ad eandem apprehensionem.

Ad 3. Nulla vnquam ratio perluadere mihi poterit, plus, aut aliter cruciari dæmones rebus corporalibus, quam Angeli beati delectantur eisdem, aut hoc genus rerum maiorem habere, ac exercere vim nocendi, & contristandi inimicos Dei, quam vovendi ac delectandi amicos eiusdem, quamquam D. Thomas oppositum insinuare videatur de verit. q. 26. quæ est de passionibus, art. 1. ad med. Dicendum itaque est, Angelos beatos delectari statione Cælorum sibi à Deo disposita, sicut dæmones cruciantur claustris inferni, eiusque igne, nisi quod hi violenter tenentur alligati, tanquam serui nequam, Angeli verò tenentur amicaliter sola cognitione voluntatis diuinæ, propriique decoris delectatione decenti. Ratio porro ob quam magis exprimitur in sacris litteris, & diligentius exponitur à Theologis tortura dæmonum per ignem, quam delectatio Angelorum ratione augustissimi habitaculi cælestis fundatur, nisi fallor, in excessu incomparabili bonitatis, & delectabilitatis, quæ conuenit visioni, & dilectioni Dei, supra totam malitiam, quæ inest priuationi veriusque, iuxta dicta quæst. 35. de Deo ab art. 5. Hac nimirum de causa respectu Angelorum merito reputatur pro nihilo, atque despicitur sub silentio, aut cum exigua expressione delectatio perceptibilis ex rebus corporalibus; cū respectu dæmonum non sit malum vsque adeo exiguum contristatio ex eodem rerum genere. Quia videlicet pœna damni non

est malum vsque adeo præeminens huic alij secundariæ pœnæ, quæ ipsis irrogatur loco pœnæ sensus, atque huc respexisse videtur D. Thomas loco indicato. Cæterum hoc est bonis, & malis proportionaliter commune, vt neutri amittant, seu dimittant eiusmodi, aut delectationem, aut cruciatum, dum mittuntur in hunc aërem nostrum, extra, & cælum, & infernum. Quia retinent nihilominus notitiam certam, ac euidentem de habitaculo vniuscuiusque proprio, in quod redituri sunt, æternumque mansuri finitis custodia, & tentatione hominum.

Ad 4. De Augustino, & Gregorio, quatenus doctibus veritatem ignis inferni, & torturæ per ipsum constat ex verbis eorum indicatis supra art. 4. & 5. Quod in contrarium obiicitur ex Augustino, non est vniuersale, sed pertinet ad illum solum locum scripturæ de dimite, & Abrahamo, de quo iam satis dictum. Quod non tollit, quominus in aliis locis intelligat, prout intelligit, verum ignem, verumque eius cruciatum, propter diuersas diuersorum locorum circumstantias, & scopos. Hieronymus similiter loquitur, idque narratiue potius quam assertiue, de solis illis locis, in quibus vermis, & ignis simul efferuntur, circa quæ loca permissus nuper est sensus metaphoricus absque præiudicio veritatis. De reliquo idem Hieronymus epist. 59. inter errores cauendos in libris Origenis, notat, quod ignis inferni non punit in suppliciis, sed in conscientia peccatorum, eundemque errorem refellit ad Ephes. 5. ad illud, *Nemo vos seducat*. Gregorius, cum vt dictum est, clare alibi doceat, verum corporeum ignem cruciare in inferno, non aliter dicit in verbis obiectionis eundem ignem incorporeum, nisi quia est pura flamma, nec alitur corpulenta strue continui patuli, & combustibilium, vt clarius docet lib. 4. dial. cap. 31. sine Ambrosij denique expositio legitima, eademque consona præsentis dogmatis veritati est valde difficilis, sed est facilis exculatio, quatenus tempore Ambrosij non erat vsque adeo stabilita vniuersali omnium consensu veritas hæc de vero igne inferni.

QVÆSTIO XXX.

Vtrum detur aliquis ordo inter dæmones?

IDE TUR nullus esse 1. Quia, infernus dicitur terra miseria, & tenebrarum, ubi umbra mortis, & nullus ordo, sed sempiternus horror inhabitat, ex lib. Iob. 10. 22. Ergo in dæmonibus, quorum locus est infernus, nulla inuenitur ratio ordinis.

2. Vbi deest ordo mediorum ad finem, necessario deficit ordo mediorum inter se; sicut admissio errore in primis principiis, necessario inducitur error in conclusionibus. Deest autem in dæmonibus ordo ad finem ipsorum, qui est Deus. Ergo deficit necessario in eisdem ordo etiam mediorum inter se, qui solus superest præter ordinem ad finem, ac proinde deficit in illis omnis ordo.

3. In Angelis bonis nulla est deordinatio. Ergo in malis nullus est ordo. Pater consequentia, quia sicut in bonis Angelis datur plenitudo bonitatis, cui contradicit deordinatio quælibet; ita in dæmonibus datur plenitudo malitiæ, cui similiter contradicit ordo, cū is pertineat ad rationem boni, vt docetur fuse ab Augustino cap. 3. & 4. de nat. boni.

Art. 1. Respondetur. Vbi cumque sunt naturæ inuicem inæquales, necessario reperitur aliquis ordo prioris, & posterioris in perfectione & dignitate. Rursus

sus omnis multitudo ordinata ad vnum aliquem finem, necesse est, vt ordinetur sub aliquo vno per quē ad eūdem finem dirigatur, si quidem multipliciter intendi, ac obtineri ille possit. Demum necesse est, vt supersit aliquis ordo superioritatis, & inferioritatis inter eos, qui ab initio immobili voluntate consenserunt in obsequium alicuius ex eadem multitudine, tanquā principis sui. In dæmonibus autem datur inæqualitas naturarum. Datur etiam intentio vniuersalis quoad rebellionem aduersus Deum, & quoad incitandos homines ad malum. Data denique fuit initio consensus reliquorum dæmonum in Luciferum, tanquam in Principem suum, siquidem is exemplo suo, & suasionem reliquos induxit in peccatum, volentes utique ab eo superari, atque ita feruitutem eius subire. Hac igitur triplici ratione datur inter dæmones realis aliquis ordo constitutus sub vna natura essentialiter præeminente, sub vno Principe agnito, & constituto per vnanimen ceterorum consensum, & sub vno fine intento itidem vnanimiter.

Art. 2. Et quidem dari vnum aliquem principem dæmoniorum constat certò ex Ioannis 14. & 16. vbi Christus Dominus eum appellat, certè non apparet, quem alium appellare, aut voluerit, aut potuerit, *Principem huius mundi*. Idem supponitur cap. 12. dum dicitur. *Nunc iudicium est mundi, nunc Princeps huius mundi eicietur foras*. Circa quæ Chrysost. homil. 42. in Matt. Si diabolus, arguit, *Princeps, ceteri dæmones illi subiiciuntur*. Idem supponitur in testimonio Matthæi producto in questione præcedenti, de igne parato *diabolo, & Angelis eius*. Clariùs apparet ordo dæmonum sub vno Principe, & ad vnum aliquem finem, ex argumento quo Christus Dominus conuincit Iudæos Lucæ 11. *Omne regnum in seipsum diuisum desolabitur. Et si Satanas in seipsum diuisus est, quomodo stabit regnum eius?* Vbi clarè supponitur dari, ac stare, seu conservari, minimeque desolatum esse regnum Satanæ. Est autem de ratione regni, vt subit alicui suo Principi peculiari, utque ad vnum aliquem finem peculiarem ordinetur, ex doctrina Philosophi, aliorumque communis. Ille igitur duplex ordo certissime reperitur inter dæmones.

Art. 3. Primus verò ordo fundatus in naturarum intrinseca inæqualitate constituitur ex communi Theologorum consensu cum fundamento in Apostolo. Communis namque sensus Theologorū est cum D. Thoma qu. 109. præsertim a. 1. ex Dionys. cap. 4. de diu. nom. par. 4. aliquos ex omnibus hierarchiis, & ordinibus Angelorum descriptis supra quæst. 4. lapsos in peccatū, & reprobatos esse, ac proinde adesse in dæmonibus post peccatū eam omnem coordinationis seriem, qua omnes Angeli erant ex sua natura ordinati ante peccatum, quatenus naturalia manserūt integra post peccatum. Fundamentum in Apostolo apparet ex epist. ad Ephes. 6. & 1. ad Corinth. 15. vbi varia nomina ordinum Angelicorum dæmonibus attribuuntur. Non autem illis attribuuntur omnia eiusmodi nomina, tametsi ex omnibus ordinibus deciderint. Quia ratione lapsus amissa charitatis, & admissa rebellionis in Deum, amiserunt eas omnes appellationes, quæ sanctitatem, ardorem charitatis, innocentiam, & obsequiosam ad Deum adhesionem significant, vel consignant.

Art. 4. Vnde nec Hierarchia, quæ sacrum Principatum significat, nec nomen, aut Seraphinorum, quod ducitur à charitate, aut Thronorum, quod Deum superinsidētē consignificat, aut Dominationum, quod denotat præminentem excellentiam, aut Archangelorum, quod à rebus magnis nunciandis deductum est, dæmonibus attribuuntur. Attribuuntur vero nomina Cherubinorum, Principatum, Potestatum, & Angelorum, & aliquatenus etiam virtutum, quæ à scientia, aliisque qualitatibus minimè impossibilibus cum

peccato, originem ducunt, & fundantur in perfectione propria naturæ Angelicæ, quam dictum est quoad naturalia mansisse integram post peccatum. Tot igitur modis ratio ordinis in dæmonibus reperitur, atque componitur cum absoluta eorum deordinatione respectu sui vltimi finis, cui deberent esse perfectè subordinati, vt essent ordinati ordine absolutè, & simpliciter tali.

Hinc patet responsio ad 1. Quia verissimum est simpliciter, nullum esse ordinem in inferno, tametsi detur multiplex ordo secundum quid talis.

Ad 2. Patet etiam indidem responsio. Quia licet desit in dæmonibus ordo mediorum ad finem re ipsa vltimum respectu ipsorum, quantum est ex voluntate, & intentione eorum; Manet nihilominus ordo ad eundem finem institutus per diuinam voluntatem, quæ ordinat naturas dæmonum, eorumque mala ad gloriam suam; necnon ordo ad finem prauum institutus voluntate ipsorum dæmonum intendentium, per antiquam superbiam, ac inuidiam exaltationem suam, & perditionem, & depressionem, ac feruitutem hominum respectu sui. Nempe vt perueniant ad hunc finem, subsumunt voluntati, & directioni Luciferi, tanquam Principis sui, & præminentia naturæ, & agnitione inferiorum ab initio voluntaria.

Ad 3. Nullum est purum malum, sed omne malum fundatur in aliquo bono, cui nocet, nec malum esse posset nisi adingeretur bono, vt arguit sæpe Augustinus aduersus Manichæos, maxime vero lib. 1. de eorum moribus, ab initio. Bono autem non repugnat similiter, vt sit purum, atque impermissum penitus malo, idest nulla carens ratione bonitatis sibi debita. Necesse igitur est, vt sit in dæmonibus aliqua ratio ordinis, cum ordo sit de conceptu bonitatis, vt rectè docet Augustinus in illo loco. Necesse vero similiter est, nullam dari vlla ex parte deordinationem in Angelis beatis, vt pote habentibus in se perfectam omnem bonitatis sibi debitæ plenitudinem.

QVÆSTIO XXXI.

Vtrum Angeli, & dæmones possint aliquid agere circa corpora præter motum localem ipsorum?

IDENTVR plures alios effectus producere posse immediatè, & non posse efficere motum localem corporum, 1. Quia perfectiones, quæ sunt dispersæ in naturis inferioribus, reperiuntur collectæ in superioribus. Ergo in natura Angelica, quæ præminet omnibus rerum corporalium speciebus, reperiuntur vnitæ omnes earum perfectiones. Mensura autem actiuitatis vnicuique conuenientis est perfectio præcontenta in ipso. Ergo Angeli possunt per se ipsos immediatè producere omnes species rerum corporalium. Confirmatur. Quia corpora caelestia influunt immediatè in omnia sublunaria, propter præminentiam perfectionis respectu ipsorum. Præminent autem Angeli multò magis sublunariis, ipsisque caelestibus corporibus.

2. Homo hominem, & ignis ignem producere potest immediatè, & sic de similibus. Ergo & Angelus Angelum producere similiter potest. Ergo, & quemlibet effectum corporalem. Patet prima consequentia. Quia est eadem utrobique proportionis ratio. Patet item secunda consequentia. Quia est à maiori ad minus affirmatiuè.

3. Qui potest inducere in aliquod subiectum maiorem